

تنگدستی، هشدار ورشکستگی شرکت‌ها

زهرا حسنی

انتشارات گنج علم

بهار ۱۳۹۶

سرشناسه	: حسنی، زهرا، ۱۳۶۱ -
عنوان و نام پدیدآور	: تنگدستی، هشدار ورشکستگی شرکتها/ زهرا حسنی.
مشخصات نشر	: شیراز: گنج علم، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۱۰۳ص: جدول.
شابک	: 978-600-97708-2-3 : ۱۹۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: ورشکستگی
موضوع	: Bankruptcy
موضوع	: ورشکستگی -- الگوهای ریاضی
موضوع	: Bankruptcy -- Mathematical models
موضوع	: شرکت های اقتصادی -- امور مالی
موضوع	: Business enterprises -- Finance
رده بندی کنگره	: HG۳۷۶۱/ج۵/ت۱۱۱۶
رده بندی دیویی	: ۶۵۸/۱۱
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۷۱۶۰۰۹

تنگدستی، هشدار ورشکستگی شرکت ها زهرا حسنی

ناشر:	گنج علم
چاپ اول:	۱۳۹۶
ویراستار:	سعید آوازی
صفحه آرا:	گلنوش بروسان
طراح جلد:	مریم مظفری
شمارگان:	۱۰۰۰ نسخه
قیمت:	۱۹۰۰۰ تومان

«کلیه ی حقوق چاپ و نشر محفوظ و متعلق به ناشر است.»

آدرس: شیراز - پارامونت، ابتدای خ قصر دشت، کوچه ۱، پلاک ۱ انتشارات گنج علم

تلفن: ۰۷۱۳۲۳۰۴۰۱۷

این اثر، مشمول قانون حمایت مولفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ است. هر کسی تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه مولف (ناشر) نشر یا پخش و عرضه کند، مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

فهرست فصول و مندرجات آنها

۷	مقدمه
۱۵	فصل اول : تنگدستی مالی و الگوهای آن
۱۵	تنگدستی مالی
۱۹	مراحل ورشکستگی و تنگدستی مالی
۲۰	دلایل ورشکستگی
	ورشکستگی از دیدگاه قانون
۲۹	قوانین ورشکستگی ایران
۳۴	الگوهای پیش بینی تنگدستی مالی
۳۵	مدل های آماری
۳۷	مدل های هوش مصنوعی
۳۸	مدل های تئوریک
۴۲	الگوی ویلیام بیور
۴۳	الگوی آلتمن
۴۳	الگوی اوهلسون
۴۴	محدودیت های استفاده از الگوهای پیش بینی تنگدستی مالی
۴۵	فصل دوم : صورت جریان وجوه نقد
۴۵	تعریف واژه های کلیدی
۴۸	هدف گزارشگری مالی و صورت جریان وجوه نقد
۴۹	سودمندی اطلاعات مربوط به جریان وجوه نقد
۵۷	نارسایی محتوای اطلاعاتی سود
۵۸	تجزیه و تحلیل نسبت های صورت های مالی
۶۷	طبقه بندی نسبت های صورت جریان های نقدی
۶۹	نسبتهای مرتبط با جریان وجوه نقد
۷۱	فصل سوم : ارتباط صورت جریان وجوه نقد و پیش بینی تنگدستی
۸۷	جمع بندی
۹۵	منابع و مأخذ

مقدمه

با توجه به پیشرفت‌های سریع فن‌آوری، تغییرات محیطی وسیع و افزایش روزافزون رقابت بین شرکت‌ها، در سال‌های اخیر احتمال ورشکستگی شرکت‌ها افزایش یافته است و لذا نیاز استفاده‌کنندگان از اطلاعات مالی به ابزارها، که آن‌ها را در پیش‌بینی وضعیت آتی شرکت‌ها یاری می‌رساند، افزایش یافته است.

یکی از مهم‌ترین ابزارهایی که امروزه در جهت پیش‌بینی وضعیت آینده شرکت‌ها استفاده می‌شود الگوهای پیش‌بینی می‌باشد. با استفاده از این الگوها، اعتباردهندگان، سرمایه‌گذاران و مدیران شرکت‌ها قادر خواهند بود، ورشکستگی شرکت‌ها را چند سال قبل از وقوع آن پیش‌بینی کنند و با توجه به نتایج حاصل از این الگوها اقدامات لازم را جهت جلوگیری از ضرر و زیان اتخاذ نمایند.

گزینش یک الگو به ویژه برای استفاده‌کنندگان اطلاعات مالی و متناسب با نیازهای آنها و شرایط محیطی موجود، امری پیچیده و فرایندی دشوار است. از جمله این الگوها می‌توان به الگوی پیش‌بینی بیور، آلمن، دیکن، تافلر، زاوگرن، اسپرین گیت، والاس اشاره کرد. توفیق الگوهای مذکور در پیش‌بینی بحران مالی، فرصت مناسبی را جهت توسعه تحقیق‌های پیشین فراهم نمود و منجر به جذب محققین در توسعه و بسط این الگوها گردیده است.

یکی از راه‌هایی که می‌تواند با استفاده از اطلاعات حسابداری و نسبت‌های مالی به بهره‌گیری مناسب از فرصت‌های سرمایه‌گذاری استفاده کرد و هم چنین از به هدر رفتن منابع جلوگیری کرد، شناسایی تنگدستی مالی است. به این ترتیب که اولاً، با ارائه هشدارهای لازم می‌توان شرکت‌ها را نسبت به وقوع تنگدستی مالی هوشیار کرد تا آنها با توجه به این هشدارها دست به اقدامات مقتضی بزنند و دوم این‌که، سرمایه‌گذاران فرصت‌های مطلوب سرمایه‌گذاری را از فرصت‌های نامطلوب تشخیص داده، منابع‌شان را در فرصت‌های مناسب سرمایه‌گذاری کنند.

تنگدستی مالی همواره طیف وسیعی از افراد، سازمان‌ها و به‌طور کلی بخش بزرگی از جامعه را به خود معطوف کرده است. ارائه تعریفی دقیق از گروه‌های درگیر مسئله تنگدستی مالی بسیار مشکل است اما می‌توان مدعی شد که مدیریت، سرمایه‌گذاران، بستانکاران، رقبا و نهادهای قانونی بیش از سایرین تحت تأثیر پدیده تنگدستی مالی قرار می‌گیرند.

پیش‌بینی تنگدستی مالی شرکت‌ها، مدت‌ها است که به عنوان یکی از موضوعات مهم در حوزه مالی مطرح است.

✓ تنگدستی مالی به شرح زیر تعریف می‌شود:

ناتوانی شرکت در ایفای تعهدات خود زمان سررسیدشان. بر اساس این تعریف، در صورتی که شرکت قادر به تأمین وجوه نقد کافی برای ایفای نیازهایی چون بازپرداخت به اعتباردهندگان و بستانکاران نباشد دچار تنگدستی مالی می‌شود. بدهی‌های یک شرکت ممکن است برای تأمین عملیات آن استفاده شود، اما با این کار بیشتر در معرض خطر تجربه تنگدستی مالی قرار می‌گیرد. بنابراین اگر تنگدستی مالی شرکت بهبود نیابد، به ورشکستگی منجر می‌شود.

اکثر شرکت ها در نتیجه مدیریت ضعیف و درماندگی اقتصادی وارد تنگدستی مالی می شوند. در مراحل اولیه تنگدستی مالی، متوسط سود عملیاتی شرکت بر اساس سود تعدیل نشده و پس از کنترل عوامل دیگری که تغییر قابل توجهی در افزایش عملکرد شرکت ایجاد می کند، اندازه گیری می شود.

یکی از مهم ترین موضوعات مطرح در زمینه مدیریت مالی، سرمایه گذاری و اطمینان به سرمایه گذاری برای افراد حقیقی و حقوقی است. از جمله عوامل مؤثر بر فرآیند تصمیم گیری های سرمایه گذاری، وجود ابزارها و مدل های مناسب برای ارزیابی شرایط مالی و وضعیت سازمان ها است.

به اعتقاد کارشناسان پیش بینی بدون اخذ تصمیم اذعان پذیر است ولی کوچکترین تصمیم گیری را نمی توان بدون پیش بینی انجام داد. از این رو، همواره سرمایه گذاران در پی روش هایی برای پیش بینی درماندگی مالی شرکت ها برای اخذ تصمیمات صحیح مالی هستند.

سرمایه‌گذاران با پیش‌بینی تنگدستی مالی از ریسک سوخت شدن سرمایه خود جلوگیری می‌کنند، مدیران واحد تجاری در صورت اطلاع به موقع از تنگدستی مالی می‌توانند اقدامات پیشگیرانه‌ای برای جلوگیری از ورشکستگی اتخاذ نمایند. از آنجا که تنگدستی مالی هزینه‌های اقتصادی و اجتماعی سنگینی را به جامعه تحمیل می‌کند، از دیدگاه کلان نیز مورد توجه و اهمیت قرار می‌گیرد، زیرا منابع اتلاف شده در یک واحد اقتصادی بحران زده می‌توانست به فرصت‌های سودآور دیگری اختصاص یابد.

ورشکستگی یکی از راه‌هایی است که منجر به هدر رفتن منابع و عدم بهره‌گیری از فرصت‌های سرمایه‌گذاری می‌شود. پیش‌بینی تنگدستی مالی می‌تواند با ارائه هشدارهای لازم، شرکت‌ها را نسبت به وقوع ورشکستگی هشیار نماید تا آن‌ها با توجه به این هشدارها دست به اقدامات مقتضی بزنند و سرمایه‌گذاران بتوانند فرصت‌های مطلوب سرمایه‌گذاری را از فرصت‌های نامطلوب تشخیص دهند و منابع خود را در فرصت‌ها و مکان‌های مناسب، سرمایه‌گذاری نمایند.

در جهان امروز تجارت، با توجه به شرایط اقتصادی ویژه موجود، تعداد شرکت‌های ورشکسته و اهمیت ورشکستگی در حال افزایش است و حتی حسابرسانی که دارای دانش و آگاهی خوبی از وضعیت مالی شرکت هستند، در مسند قضاوت صحیح در مورد تداوم فعالیت شرکت با مشکلات عدیده‌ای دست به گریبان هستند. مسئله ورشکستگی و تنگدستی مالی شرکت همواره مسئله‌ای در خور تأمل بوده و به دلیل اهمیت آن، اندیشمندان حسابداری و مالی در سرتاسر دنیا به فکر یافتن روش‌هایی جهت پیش‌بینی تنگدستی مالی هستند.

نتایج مطالعات این عرصه‌ی علمی - که از آن است که علی‌رغم تلاش‌های متعدد که در زمینه بحران‌های مالی در سراسر جهان انجام شده، تنگدستی مالی و ورشکستگی را نمی‌توان با یک ابزار خاص و به طور مطلق تفسیر و پیش‌گویی کرد. نقش متغیرهای مداخله‌گر محیطی که در تعیین حیات و ثبات شرکت از یک سرزمین به سرزمین دیگر متفاوت هستند نیز بر دشواری این مقوله، افزوده است و عدم توجه به شرایط محیطی خاص کشورها در به‌کارگیری نتایج حاصل از مطالعات این

عرضه، می‌تواند به کاربرد نابجای این نتایج و الگوها بیانجامد. بالاخص، در کشورهای آسیایی، دسترسی به ادبیات و پیشینه، پیرامون موضوع تنگدستی مالی به طور گسترده‌ای با محدودیت مواجه است. آنچه واضح است، توانایی کشف مسائل و مشکلات مالی بالقوه، قبل از وقوع ضرورت دارد، زیرا برای محیط سیاسی، اقتصادی، مالی و تجاری، ثبات به ارمغان خواهد آورد.

به این دلیل اثر ترانیم در مورد امکان وقوع درماندگی مالی و ورشکستگی پیش از رخداد واقعی آن اطلاعاتی بدست آوریم می‌توانیم آثار اقتصادی و اجتماعی آن را کاهش و با از پیامدهای آن جلوگیری کنیم. بنابراین پیش بینی درست و صحیح درماندگی مالی در دنیای مالی بسیار اهمیت دارد.

حسابداران باید علل پدید آورنده ی درماندگی مالی ورشکستگی را به خوبی درک کنند، زیرا این حسابداران هستند که می‌توانند قبل از وقوع ورشکستگی مدیریت را آگاه ساخته و راه حل های پیشگیری را ارائه نمایند.

امروزه پیشرفت سریع فن آوری و تغییرات محیطی وسیع، شتاب
فزاینده‌ای به اقتصاد بخشیده و رقابت روزافزون مؤسسات، دستیابی به
سود را محدود و احتمال بحران‌های مالی نظیر تنگدستی مالی و در نهایت
ورشکستگی را افزون ساخته است. مالکان، مدیران، سرمایه‌گذاران، شرکای
تجاری و بستانکاران به ارزیابی موقعیت مالی یک شرکت و احتمال وقوع
بحران مالی بر آن به شدت علاقمند شده، به تبع آن، تصمیم‌گیری‌های
مالی، نسبت به گذشته راهبردی‌تر شده است. یکی از شاخص‌های مناسب
برای این هدف، ارزیابی درست احتمال ریزش و ریزش شرکت‌ها با تنگدستی
مالی است.